

Lojal kritikk

TEKST

Bjørnar Olsen

PUBLISERT 8. mai 2012

I motsetning til hva helse- og omsorgsminister Anne-Grethe Strøm-Erichsen hevder i denne utgaven av Tidsskriftet, er det ingen mangel på gode kvalitetsmål innenfor psykisk helse og rusområdet. Utfordringen er snarere at politikere, helseledere og byråkrater ikke lytter til de som gir feedback: De ansatte i helsevesenet.

«Beskrivelsen vitner om et helsevesen hvor ledere, byråkrater og politikere skusler vekk muligheten til å drive kvalitetsutvikling i praksis»

Vi er i en situasjon hvor myndighetene ønsker seg bedre kvalitetsindikatorer for å utvikle en mer effektiv helsetjeneste, mens helsevesenets ansatte ikke våger å fremme kritikk. Det er et paradoks. For kritikk fungerer som kvalitetssikring og er en viktig del av organisasjonsutviklingen, slik president Tor Levin Hofgaard påpeker i denne utgaven av Tidsskriftet. Og for å utvide et spørsmål legeföreningens president Hege Gjessing nylig stilte: Hvem skal si i fra hvis ikke leger, psykologer, pasienter og sykepleiere gjør det? Hun understreker at leger *har* yrtingsfrihet, og derfor *kan* kritisere. Akkurat slik tidligere helse- og omsorgsminister Ansgar Gabrielsen i 2005 fant det nødvendig å vise til at Grunnlovens § 100 også sikrer yrtingsfriheten til de ansatte ved sykehuset. Da hadde hver tiende sykepleier fortalt at begrenset yrtingsfrihet gikk ut over pasientens helse.

Det virker som om frykten rår. Psykolog Gaute Godager mener at det er ikke blårusen, men angsten som regjerer i psykisk helsevern; Legeföreningen forteller at en fryktkultur ved sykehusene gjør leger redde for å kritisere, mens Arbeidsforskningsinstituttet fant at sykepleierne ikke våget å ta opp kritiske forhold på egen arbeidsplass.

Hvis lojalitet mot ledelsen og systemet blir den høyeste verdi og kritikk blir sett på som illojalitet, er det nødvendig å gå til kamp mot en slik forståelse, skriver Hofgaard. For sykehusene har ikke bedriftshemmeligheter som skal skjules for offentligheten, de forvalter 150 milliarder av fellesskapet verdier.

Når tidspress er hverdagen og kritikk fremstår som illojalitet, blir taushet lønnsomt. I stedet for å problematisere organiseringen av arbeidet, lukker man seg inne i pasientrelasjonen. Dette er ikke en beskrivelse av psykologers virke, men Arbeidsforskningsinstituttets beskrivelse av sykepleieres situasjon. Beskrivelsen vitner om et helsevesen hvor ledere, byråkrater og politikere skusler vekk muligheten til å drive kvalitetsutvikling i praksis.

I stedet for å lete etter magiske måleindikatorer som skal lede oss til helsehimmelen, burde politikere, helsevesenets ledere og helsemyndighetene starte med noe langt enklere: Lytt til hva de ansatte – og pasientene – har å si om hva som fungerer eller ikke, og gjør helsevesenet til en lærende organisasjon hvor kritikk er en naturlig del av utviklingen.

bjornar@psykologforeningen.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 49, nummer 5, 2012, side 441

TEKST

Bjørnar Olsen, Sjefredaktør